

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Jovany Perovič

Racionalita vs. konflikt: teorie radikální demokracie a její kritika deliberativní demokracie

Téma je teoreticky náročné a obsáhlé, je třeba ocenit, že jej Jovana Perovič dokázala zpracovat s potřebnou erudicí a prokázala tak, že je schopna prostudovat docela obtížnou literaturu, osvojit si teoretickou argumentaci a vše potom poměrně srozumitelně a se znalostí věci vyložit.

Základem práce je výklad teorie radikální demokracie, jenž se opírá o solidní zvládnutí klíčových textů Chantal Mouffe. V tomto ohledu poněkud zaostalo studium literatury teoretiků deliberativní demokracie, neboť zde hlavním zdrojem je pouze článek od Seyly Benhabib v časopise *Constellations*. O Habermasových a zejména pak Rawlsových argumentech ve prospěch deliberativní demokracie se dozvídáme z druhé ruky, což zejména v Rawlsově případě je zjevně nedostatečné, vždyť právě jeho teorie politického liberalismu je hlavním předmětem kritiky. V tomto ohledu bakalářská práce především reprodukuje myšlenky Chantal Mouffe. Následkem toho se autorka dopouští některých přepjatých formulací. Např. na str. 37 můžeme číst větu: „Pro Rawlse je dobře organizovaná společnost taková, ze které byla politika eliminována.“ V žádném případě to neplatí pro Rawlse a, i když vyjdeme z kritiky liberálního hledání rozumného konsensu jako způsobu neutralizace politických konfliktů, tak nelze jednoduše tvrdit, že je přitom zrušena politika. Anebo může dokonce sáhnout po špatném termínu. Např. na str. 36 najdeme termín „racionální pluralismus“, ačkoli Rawls užívá termín rozumný pluralismus, neboť výrazy racionální a rozumný odlišuje a je to pro něj důležité.

S literaturou autorka pracovala korektně. Vždy uvádí pramenné zdroje a náležitě dbá na zásady správného citování. Výklad je srozumitelný, někdy však trochu těžkopádný a s malými gramatickými chybami. Tak např. str. 10 („Pluralismus musíme chápat ve smyslu toho, že sociálně, jehož je součástí, není jednolitém subjektem.“ Zde chybně zamlčen podmět. Součástí sociálně není pluralismus, ale politično), str. 14 („Vytyčení takového boje mimo hranice politična...“ Matoucí a chybné užití slova „vytyčení“), str. 17 (...v pozadí boje nad absolutismem), str. 28 (Tyto dobra).

Výklad je vhodně logicky uspořádán. Struktura práce má jasnou výkladovou logiku. Nejprve autorka rozebírá základní pojmy radikální demokracie, v další části vychází z odkazu C. Schmitta a uvažuje o rozporném spojení liberalismu a demokracie, nakonec ve třetí části nejprve vykládá hlavní myšlenky deliberativní demokracie a pak v dané konfrontaci přichází s výkladem radikální demokracie. Práce má ještě úvod, ve kterém autorka dobře představuje záměr a osnovu své práce, a nakonec závěr, ve kterém shrnuje hlavní teze, k nimž při výkladu dospěla.

Oceňuji zejména schopnost autorky osvojit si poměrně složité teoretické argumentace a srozumitelně je vyložit. Někdy však výklad zdá se být nedotažený a některé formulace nepřesné nebo zavádějící. Uvedl bych několik případů.

Příklad toho, že některé výklady jsou nedořečeny. (Str. 11) „Pluralismus v demokratické společnosti je důsledkem nemožnosti konečného přiřazení významu.“ Výraz „nemožnost přiřazení konečného významu“ je zde vypálen jako rána z děla a není nijak vysvětleno, co to znamená.

Některé výklady jsou nepřesné. (Str. 14) „Nebezpečí nastává v případě, kdy je válka brána jako něco, co překračuje hranice politična a proto (před „a proto“ chybí čárka) musí být nepřítel degradován i v jiných, než (před „než“ čárka být nemá) politických kategoriích.“ Otázky: 1) V jakém smyslu se mluví o

nebezpečí? 2) Když je nepřítel „degradován“ na „nelidské monstrum“, proč se to označuje za „překročení hranice“, když Schmitt o žádných hranicích nemluvil, neboť politično nechápal jako oblast vedle morality? 3) Pro Schmitta „degradace nepřitele na nelidské monstrum“ je důsledkem neutralizace politična, jinak řečeno je to něco jako „humanistické vítězství univerzalistického liberalismu“, jak to může vést „k nárůstu politických stran, které prosazují rasistické myšlenky,“ což tvrdí autorka, když podle Schmitta se naopak jedná o „policejní pacifikaci společnosti“?

Některé výklady jsou i mylné. (Str. 15) „Schmittova distinkce přítel/nepřítel nepočítá ovšem s konceptem plurality.“ Nehledě na to, že není jasný význam toho, co zde znamená „počítat“, tak platí opak. Koncept plurality je pro Schmitta důležitý a „počítá“ s ním, a to jak mezinárodně, když tvrdí, že lidský svět je pluriverzum a nikoli univerzum, ale i vnitropoliticky, když soudí, že politická jednota společnosti neruší společenskou pluralitu a zájmovou či jinou různorodost života společnosti.

Celkově bych rád ovšem ocenil schopnost autorky osvojit si poměrně složité teoretické myšlenky a srozumitelně je vyložit v polemice mezi stoupenci radikální demokracie a demokracie deliberativní o možnostech a nemožnosti politiky v liberální demokracii. Nebyl to úkol pro bakaláře nijak snadný a lze tvrdit, že jej Jovana Perovič úspěšně zvládla. Navrhuji známku velmi dobře.

Doc. PhDr. Ing. Milan Znoj, CSc.

V Praze dne 10. 6. 2015